

halfjaar na Japans capitulatie op Java en Sumatra heeft afgespeeld (de twee hoofdeilanden welke onder Mountbatten vielen, die daar drie divisies aan land had gezet) – nu richten wij de aandacht op wat zich afspeelde in de gebieden die aan het Australische leger waren toegewezen: Borneo en de Grote Oost. Daar bevonden zich, zoals eerder vermeld, in november '45 compagnieën van het Knil in Balikpapan, Bandjermasin en Pontianak (Borneo), in Makassar en Menado (Celebes) en voorts op Ambon, op Nederlands-Timor en in Nieuw-Guinea. Wij laten Nieuw-Guinea vooreerst terzijde – het Nederlandse gezag was er in '44 hersteld en de handhaving van dat gezag vormde geen probleem.

Elders in de Grote Oost alsook op Borneo (zie kaart III op de pag.'s 768–769) bleek het herstel wèl een probleem te vormen, uiteraard niet wat de Japanners betrof (zij werden ten getale van ca. honderdzeventigduizend man in door de Indonesiërs ontruimde gebieden geconcentreerd waar zij voor de eerste twee maanden levensmiddelen meekregen en vervolgens hun eigen voedsel aanplantten en vanwaar zij in '46 met Amerikaanse schepen werden gerepatrieerd¹) maar alleen wat de Indonesiërs aanging. Slechts op de Molukken en op de minder ontwikkelde eilanden elders in het oosten van de Grote Oost deed zich dat probleem niet voor, zo op Soemba en Flores alsook op het meer westelijk gelegen Boeton. Voor laatstgenoemde drie eilanden verscheen in oktober en november '45 de mijnneviger 'Abraham Crijnsen' onder commando van luitenant-ter-zee eerste klasse S. Dobbenga, die eerst naar Zuid-Celebes, Zuidoost-Borneo (daar deden zich geen moeilijkheden voor) en Bali was gevaren – hij bracht naar Flores uit Makassar ca. tachtig paters en zusters over die op Celebes geïnterneerd waren geweest; bij Boeton was, zo vertelde hij later, 'de bevolking enorm enthousiast . . . De sultan

¹ Ten tijde van de capitulatie bevonden zich naast die ca. honderdzeventigduizend Japanners op Borneo en in de Grote Oost ruim tachtigduizend op Java en op Sumatra bijna negentigduizend. Van hen allen werd vóór april '46 ca. de helft gerepatrieerd (bijna drieduizend die van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid werden verdacht, werden vastgehouden). De overigen werden nog ongeveer een jaar lang gebruikt voor werk in de havens en bij het herstel van wegen, op Sumatra ook voor bewaking van de aardolie-installaties bij Palembang.

Er zijn in totaal niet minder dan ca. zes miljoen Japanse militairen en burgers naar hun land teruggevoerd, de meesten in '45, '46 en '47. De Russen daarentegen hebben de door hen in de door het Rode Leger bezette gebieden aangetroffen meer dan een miljoen Japanners eerst naar werkkampen in de Sowjet-Unie gevoerd en van daaruit zijn de laatste Japanners pas in '57 gerepatrieerd; van hen waren bijna zeventigduizend omgekomen en ca. veertigduizend invalide geworden.